

Luonnos 19.8.2024

Hallituksen esitys eduskunnalle metsätuhojen torjunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Metsätuhojen torjuntaa koskevan lain 21 §:n 1 momentista ehdotetaan poistettavan luonnonsuojelulain 43 §:ssä tarkoitettuun luonnonsuojelualueeseen viittaavasta lauseesta erheellinen määre ”valtion”, jonka vuoksi valtion korvausvastuu luonnonsuojelualueelta levinneestä metsätuhosta ei koske yksityisiä luonnonsuojelualueita.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
3 Tavoitteet	4
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	4
5 Lausuntopalaute.....	4
6 Säännöskohtaiset perustelut.....	4
7 Voimaantulo	4
LAKIEHDOTUS	5
Laki metsätuhojen torjunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta.....	5
LIITE	6
RINNAKKAISTEKSTI.....	6
Laki metsätuhojen torjunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta.....	6

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Eduskunta hyväksyi 13.12.2022 hallituksen esityksen (HE 76/2022 vp) luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Useisiin lakeihin tehtiin ehdotetusta luonnonsuojelulaista johtuvia teknisiä korjauksia ja muutoksia.

Metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) 21 §:n 1 momentti koskee tilanteita, joissa korvausvastuu metsätuhoista kuuluu valtiolle. Luonnonsuojelulain uudistuksen yhteydessä säännökseen tehtiin muutokset, joilla sen viittaukset luonnonsuojelulain säännöksiin päivitettiin vastaamaan uuden lain vastaavia säännöksiä. Lisäksi pykälään lisättiin viittaukset uuden luonnonsuojelulain (9/2023) tiukasti suojellun luontotyypin heikentämiskieltoon, uusina tavattujen eliölajien suojeluun, erityisesti suojeltavan lajien avustettuun leviämiseen ja päätökseen hyvityksen korvaavuudesta.

Lain valmistelussa säännökseen on erheessä lisätty sana ”valtion” viittaukseen, joka koskee luonnonsuojelulain 43 §:ssä tarkoitettuja luonnonsuojelualueita. Erhettä ei ole havaittu lakiuudistusta valmistelleessa työryhmässä, vaikka siinä on ollut edustus myös muun muassa maa- ja metsätalousministeriöstä. Siihen ei ole kiinnittänyt huomiota myöskään kukaan lausuntokierroksella lausunnon antaneista tahoista, vaikka lausunnon esityksestä antoi yli 160 yhteisöä ja 50 yksityishenkilöä.

2 Nykytila ja sen arviointi

Laki metsätuhojen torjunnasta koskee hyönteisten, muiden selkärangattomien eliöiden, sienten, bakteerien ja virusten metsässä kasvaville puille aiheuttamia sellaisia tauteja ja puiden kasvun tai laadun heikkenemistä, joista aiheutuu taloudellista vahinkoa.

Lain 21 §:n mukaan valtio vastaa sellaisten taloudellisten vahinkojen kustannuksista, jotka aiheutuvat luonnonsuojelulain tarkoittamalta alueelta, joilla metsän hakkuu on yleensä kielletty. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 119/2013 vp) on todettu, että kun luonnonsuojelun toimeenpanon on pääsääntöisesti katsottu edellyttävän suojelualueiden säilyttämistä koskemattomina, ei kyseisillä alueilla voida yleensä suorittaa tarpeellisia toimenpiteitä metsätuhojen torjumiseksi. Kun metsätuhot toisaalta voivat levitä valtion toimenpitein suojelluilta alueilta rauhoittamattomiin lähimetsiin aiheuttaen maanomistajalle vahinkoa, on maanomistajalle aiheutuva vahinko lähtökohtaisesti korvattava valtion varoista.

Luonnonsuojelulain uudistuksen yhteydessä metsätuhojen torjuntaa koskevan lain 21 §:n 1 momentin viittaukseen luonnonsuojelualueista on erheellisesti lisätty tarkentava sana ”valtion”. Erheen vuoksi valtion korvausvastuu metsätuhoista ei koske yksityisen omistamalta luonnonsuojelualueelta todennäköisesti levinneiden metsätuhojen aiheuttamia vahinkoja, vaikka lain teknisellä muutoksella ei ollut tarkoitus muuttaa vallinnutta oikeustilaa. Voimassa olevan lain mukainen tilanne on yksityisen luonnonsuojelualan omistajan kannalta kohtuuton, koska yksityisen luonnonsuojelualan rauhoitussäännökset lähtökohtaisesti estävät metsätuhojen torjumiseksi tarpeellisten toimien toteuttamisen ja rauhoitussäännöistä on sovittu oletuksella, että valtio vastaa yksityiseltä luonnonsuojelualueelta levinneiden metsätuhojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta.

3 Tavoitteet

Metsätuhojen torjuntaa koskevan lain muutoksella palautettaisiin oikeustila ennalleen tavoitellun kantaiseksi siten, että valtion korvausvastuu koskisi myös luonnonsuojelulain 43 ja 47 §:ssä tarkoitettua yksityiseltä luonnonsuojelualueelta levinneitä metsätuhoja.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Ehdotuksella korjataan teknisluontoinen erhe metsätuhojen torjunnasta annetussa laissa. Koska lain virheellinen sanamuoto on tullut voimaan 1.6.2023, muutos ehdotetaan säädettävän takautuvasti koskemaan myös 1.6.2023 ja ehdotetun lain voimaantulon välistä aikaa.

Ehdotetun muutoksen valtiontaloudellinen vaikutus on vähäinen. Suomen metsäkeskuksesta saadun tiedon mukaan vuosina 2017-2023 valtion varoista on korvattu yhteensä alle 10000 €:lla suojelualueilta levinneistä metsätuhoista aiheutuneita vahinkoja.

Ehdotetulla muutoksella parannetaan yksityisen luonnonsuojelualan omistajan oikeusasemaa siten, että hän ei joutuisi korvausvastuuseen sellaisesta metsätuhosta, joka aiheutuisi luonnonsuojelualueelta levinneestä metsätuhosta.

Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaan metsien suojelun on perustuttava maanomistajan vapaaehtoisuuteen. Ehdotus parantaa vapaaehtoisuuteen perustuvan metsien suojelun houkuttelevuutta.

5 Lausuntopalaute

...

6 Säännöskohtaiset perustelut

21 §. *Valtion vahingonkorvausvastuu.* Säännöksen 1 momentista poistettaisiin luonnonsuojelulain 43 §:ssä tarkoitettuun luonnonsuojelualueeseen liittyen sana ”valtion”. Muutoksella säädettäisiin, että valtion korvausvastuu koskee valtion omistamien luonnonsuojelualueiden ohella myös yksityisiä luonnonsuojelualueita silloin, kun niiltä on todennäköisesti levinnyt metsätuho.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan x.x.20xx

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

metsätuhojen torjunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) 21 §:n 1 momentti, sellaisena
kuin se on laissa 21/2023, seuraavasti:

21 §

Valtion vahingonkorvausvastuu

Luonnonsuojelulain (9/2023) 43 §:ssä tarkoitettu luonnonsuojelualueelta, 48 §:ssä tarkoitettu määräaikaisesti rauhoitetulta alueelta, 64 §:ssä tarkoitettu suojellun luontotyypin rajatulta esiintymisalueelta, 65 §:ssä tarkoitettu tiukasti suojellun luontotyypin esiintymisalueelta, 77 §:ssä tarkoitettu erityisesti suojeltavan eliölajin esiintymispaikalta, 81 §:ssä tarkoitettu uutena tavatun eliölajin suojelemiseksi rajatulta esiintymispaikalta, 85 §:ssä tarkoitettu erityisesti suojeltavan eliölajin avustetun leviämisen paikalta, 95 §:ssä tarkoitettun rauhoitetun luonnonmuistomerkin paikalta, 104 §:ssä tarkoitettu hyvitysalueelta, 124 §:ssä tarkoitettu toimenpidekieltoon asetetulta alueelta, valtiolle luonnonsuojelutarkoitukseen hankitulta alueelta sekä muulta sellaiselta valtion omistamalta alueelta, jota hoidetaan Metsähallituksen tai valtion maata hallinnoivan viranomaisen suojelupäätöksen mukaisesti, todennäköisesti levinneiden metsätuhojen aiheuttamat vahingot korvataan valtion varoista siten kuin jäljempänä säädetään. Syy-yhteyden todennäköisyyttä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota muun ohella vahingon laatuun ja vahingon mahdollisiin muihin syihin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sitä sovelletaan myös metsätuhoihin, jotka ovat aiheutuneet 1.6.2023 ja tämän lain voimaantulon välisenä aikana.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

Maa- ja metsätalousministeri Etunimi Sukunimi

Laki

metsätuhojen torjunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) 21 §:n 1 momentti, sellaisena
kuin se on laissa 21/2023, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

21 §

21 §

Valtion vahingonkorvausvastuu

Valtion vahingonkorvausvastuu

Luonnonsuojelulain (9/2023) 43 §:ssä tarkoitettu *valtion* luonnonsuojelualueelta, 48 §:ssä tarkoitettu määräaikaisesti rauhoitetulta alueelta, 64 §:ssä tarkoitettu suojellun luontotyyppin rajatulta esiintymisalueelta, 65 §:ssä tarkoitettu tiukasti suojellun luontotyyppin esiintymisalueelta, 77 §:ssä tarkoitettu erityisesti suojeltavan eliölajin esiintymispaikalta, 81 §:ssä tarkoitettu uutena tavatun eliölajin suojelemiseksi rajatulta esiintymispaikalta, 85 §:ssä tarkoitettu erityisesti suojeltavan eliölajin avustetun leviämisen paikalta, 95 §:ssä tarkoitettu rauhoitetun luonnonmuistomerkin paikalta, 104 §:ssä tarkoitettu hyvitysalueelta, 124 §:ssä tarkoitettu toimenpidekieltoon asetetulta alueelta, valtiolle luonnonsuojelutarkoitukseen hankitulta alueelta sekä muulta sellaiselta valtion omistamalta alueelta, jota hoidetaan Metsähallituksen tai valtion maata hallinnoivan viranomaisen suojelupäätöksen mukaisesti, todennäköisesti levinneiden metsätuhojen aiheuttamat vahingot korvataan valtion varoista siten kuin jäljempänä säädetään. Syy-yhteyden todennäköisyyttä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota muun ohella vahingon laatuun ja vahingon mahdollisiin muihin syihin.

Luonnonsuojelulain (9/2023) 43 §:ssä tarkoitettu luonnonsuojelualueelta, 48 §:ssä tarkoitettu määräaikaisesti rauhoitetulta alueelta, 64 §:ssä tarkoitettu suojellun luontotyyppin rajatulta esiintymisalueelta, 65 §:ssä tarkoitettu tiukasti suojellun luontotyyppin esiintymisalueelta, 77 §:ssä tarkoitettu erityisesti suojeltavan eliölajin esiintymispaikalta, 81 §:ssä tarkoitettu uutena tavatun eliölajin suojelemiseksi rajatulta esiintymispaikalta, 85 §:ssä tarkoitettu erityisesti suojeltavan eliölajin avustetun leviämisen paikalta, 95 §:ssä tarkoitettu rauhoitetun luonnonmuistomerkin paikalta, 104 §:ssä tarkoitettu hyvitysalueelta, 124 §:ssä tarkoitettu toimenpidekieltoon asetetulta alueelta, valtiolle luonnonsuojelutarkoitukseen hankitulta alueelta sekä muulta sellaiselta valtion omistamalta alueelta, jota hoidetaan Metsähallituksen tai valtion maata hallinnoivan viranomaisen suojelupäätöksen mukaisesti, todennäköisesti levinneiden metsätuhojen aiheuttamat vahingot korvataan valtion varoista siten kuin jäljempänä säädetään. Syy-yhteyden todennäköisyyttä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota muun ohella vahingon laatuun ja vahingon mahdollisiin muihin syihin.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
. Sitä sovelletaan myös metsätuhoihin, jotka
ovat aiheutuneet 1.6.2023 ja tämän lain
voimaantulon välisenä aikana.
